

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Zwolle, 3 oktober 2024

Onderwerp: Advies op nota vrijwilligers- en mantelzorgbeleid

Geacht College,

Hartelijk dank voor de adviesaanvraag op de nota vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. We willen u complimenteren met een concrete nota waarin duidelijk acties worden benoemd en termijnen worden gesteld.

Algemeen

De Participatieraad kan zich er in vinden dat de gemeente gezamenlijk beleid heeft gemaakt op zowel vrijwilligers als mantelzorgers.

Wel vindt de Participatieraad het van belang om aandacht te vragen voor het verschil tussen vrijwilligers en mantelzorgers. De Participatieraad vindt het belangrijk dat hier bij de uitvoering van beleid rekening mee gehouden wordt.

Vrijwilliger worden is een keuze van elke individuele inwoner. Bij mantelzorgers geldt dat (vaak) niet. Het worden van mantelzorger overkomt iemand, waarbij iemand er langzamerhand steeds verder 'in wordt meegezogen'. Het is een rol waar je, anders dan bij vrijwilligerswerk, niet makkelijk uit kan stappen. Ook wanneer de persoon waarvoor iemand mantelzorger is bijvoorbeeld in een instelling gaat wonen houdt iemand mantelzorgtaken.

Het is goed om bewust te zijn dat dit andere vragen en een andere belasting oproept dan bij vrijwilligers. Daarnaast kan mantelzorgen zwaar zijn en een grote belasting leggen wanneer bijvoorbeeld sprake is van zorgmijding, dementie of GGZ problematiek.

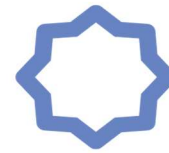
Over het algemeen genomen ziet de Participatieraad wel dat vrijwilligers en mantelzorg veel soortgelijke vragen oproept.

De Participatieraad wil er voor pleiten om een andere definitie van mantelzorg aan te houden dan in de nota is gebruikt, namelijk de definitie van de Mantelzorgmonitor.

Deze luidt:

'Mantelzorg is onbetaalde en vaak langdurige zorg die iemand geeft aan naasten, bijvoorbeeld aan een partner, ouder of kind. Maar ook de zorg voor een buurman, vriend of kennis valt hieronder. Er is sprake van een persoonlijke band tussen mantelzorger en de hulpbehoevende. Het is niet leeftijdsgebonden; jong en oud kunnen mantelzorg verlenen. Mantelzorg wordt vaak ervaren als een morele verplichting en wordt daardoor niet door iedereen als vanzelfsprekend en vrijwillig beschouwd. Mantelzorgers zijn geen vrijwilligers.'

De Participatieraad is van mening dat deze definitie meer recht doet aan de rol van een mantelzorger. Daarbij maakt deze definitie het onderscheid tussen vrijwilligers en mantelzorgers beter duidelijk.

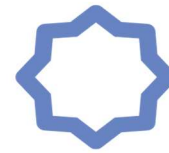
Naast bovenstaande algemene opmerkingen wil de Participatieraad graag onderstaande punten benoemen:

- Naar aanleiding van pagina 2 *'Het is dus van belang om de afname van vrijwilligers en mantelzorgers te stoppen en te bevorderen dat zij in aantallen weer toenemen.'*
De Participatieraad is van mening dat deze zin enkel kan gelden voor vrijwilligers. Zoals eerder genoemd is de rol van mantelzorger geen keuze, dit overkomt iemand. De Participatieraad denkt dat het een andere reden heeft dat het aantal mantelzorgers afneemt. De Participatieraad zou dit onderscheid graag gemaakt zien in de nota.
- Naar aanleiding van pagina 2 *'Het is dus van belang om de afname van vrijwilligers en mantelzorgers te stoppen en te bevorderen dat zij in aantallen weer toenemen.'*
De Participatieraad adviseert om samen met het onderwijs te kijken naar hoe ook vanuit het onderwijs gemotiveerd kan worden om vrijwilligerswerk te doen. Op deze manier kan de op dit moment opgroeiende generatie meegenomen worden in het belang van zorgen en omkijken naar elkaar.
- Naar aanleiding van pagina 3 *'Bijvoorbeeld door het instellen van een kennisbank en een vrijwilligersadviesraad'*. De Participatieraad vraagt zich af of dit gezien moet worden als algemene voorbeelden of dat dit toegepast gaat worden in de gemeente Zwolle. In het laatste geval zou de Participatieraad graag een uitwerking hiervan zien met daarbij de toelichting of dit zowel op vrijwilligers als mantelzorgers gericht is. In de nota komt een uitwerking niet terug.
- Naar aanleiding van pagina 3, Doelen van de beleidsagenda. De Participatieraad mist hierbij een doel. Namelijk het verbeteren van de vindbaarheid en de informatieverstrekking.
- Naar aanleiding van pagina 5, Zwolle in cijfers: *'Eén op de negen ervaart daarbij overbelasting'*. Volgens de Participatieraad kloppen deze cijfers niet. In de Mantelzorgmonitor 2023 worden andere cijfers genoemd (18% voelt zich tamelijk zwaar belast en 12% voelt zich zwaar belast tot overbelast). De Participatieraad zou hier graag de cijfers van de Mantelzorgmonitor aangehouden zien.
- Naar aanleiding van pagina 7/8, Intrinsieke motivatie. De Participatieraad vindt het positief dat de gemeente Zwolle met Zwolle Doet nader onderzoek doet naar hoe intrinsieke motivatie verder aangeboord kan worden.
De Participatieraad deelt met de gemeente dat het bij vrijwilligerswerk start met intrinsieke motivatie om iets voor een ander te willen betekenen. Daarnaast ziet de Participatieraad het als van belang dat er ook interventies worden gedaan om vrijwilligers te behouden. De Participatieraad adviseert om (ook) te investeren in vrijwilligerstrainingen, goede begeleiding/contactpersonen en voortgangsgesprekken. Op deze manier komen vragen en (negatieve) ervaringen/belevingen snel aan het licht en kunnen hierover gesprekken worden gevoerd. Dit kan er toe bijdragen dat vrijwilligers aangehaakt blijven.
Tevens adviseert de Participatieraad om te werken met evaluatiegesprekken wanneer een vrijwilliger besluit te stoppen. Middels evaluatiegesprekken kan zicht komen op de reden tot stoppen, waar lering uit kan worden getrokken.
- Naar aanleiding van pagina 9, Waardering voor mantelzorgers en vrijwilligers.
In de nota staat genoemd dat de gemeente met Zwolle Doet zal gaan onderzoeken hoe vrijwilligers gewaardeerd worden en hoe vrijwilligers dat graag willen zien.
De Participatieraad zou graag zien dat dit ook voor mantelzorgers wordt gedaan.
De Participatieraad heeft signalen, naar aanleiding van de Mantelzorgmonoloog uitgevoerd door Zorgbelang Overijssel, dat mantelzorgers waardering graag in andere

vorm zouden willen zien. Het lijkt de Participatieraad goed om dit mee te nemen in het onderzoek.

- Pagina 9/10, Specifieke aandacht voor niet-westerse vrijwilligers en mantelzorgers. De Participatieraad vindt het positief dat de gemeente specifiek aandacht heeft voor deze groep. Ook de Participatieraad krijgt signalen dat er verbeteringen nodig zijn in de informatieverstrekking over ondersteuningsmogelijkheden aan deze groep. Daarnaast wil de Participatieraad, tevens naar aanleiding van signalen, aandacht vragen voor woonmogelijkheden in de WLZ voor mensen met een niet-westerse achtergrond. Op dit moment wordt bij plaatsing veelal naar de problematiek gekeken, en minder naar culturele behoeften. Dit kan onder andere effect hebben op iemands functioneren en gevoel van veiligheid. Daarmee heeft dit ook gevolgen op het beroep dat wordt gedaan op de mantelzorger.
- De Participatieraad adviseert om in het onderzoek met Zwolle Doet gericht op inwoners met een niet-westerse achtergrond ook sleutelfiguren uit de niet-westerse gemeenschap te betrekken.
- De Participatieraad wil aandacht vragen voor de juridische positie van mantelzorgers. Mantelzorg kan een groot beslag op iemands leven leggen en grillig zijn. Op sommige momenten is er meer inzet van een mantelzorger nodig dan op andere momenten en daarnaast kan ondersteuning van vroeg in de ochtend tot laat in de avond nodig zijn en op onverwachte momenten. Mantelzorgers hebben op dit moment juridisch gezien geen rechten met betrekking tot bijvoorbeeld werk of school. De Participatieraad vindt het van belang dat er aandacht is voor zowel jonge mantelzorgers als volwassen mantelzorgers in relatie tot werk of school. Bewustwording van het effect van mantelzorg op een werknemer of scholier is dan belangrijk. De Participatieraad zou de gemeente willen vragen na te denken hoe de gemeente daar in bij kan dragen. Op pagina 11 schrijft de gemeente over het werven van onbenut potentieel. De Participatieraad is van mening dat door aandacht te besteden aan (rechten van) werkende mantelzorgers er ook gewerkt wordt aan het voorkomen dat er onbenut potentieel ontstaat (in plaats van uitval door bijvoorbeeld overbelasting).
- Veel mantelzorgers krijgen vroeg of laat te maken met juridische maatregelen zoals het op zich nemen van mentorschap, bewindvoering of curatele. Dit kan veel vragen met zich mee brengen. Tevens een gevoel van alleen staan en ervaren van grote verantwoordelijkheid, wat veel druk kan geven. De Participatieraad pleit voor een punt waar deze mantelzorgers terecht kunnen en wat kan fungeren als sparringpartner. Dezelfde vragen en dilemma's kunnen gelden voor mantelzorgers die formeel niet zijn bevoegd om beslissingen te nemen, maar dit in de praktijk wel doen.
- De Participatieraad krijgt regelmatig signalen dat mantelzorgers de weg naar hulp en ondersteuning niet weten te vinden. Daarnaast lijkt het voor sommige mantelzorgers makkelijker om (praktische) hulp te vinden dan voor andere mantelzorgers. Wanneer er sprake is van dementie kan een casemanager bijvoorbeeld helpen bij praktische zaken en meedenken bij te nemen besluiten. Bij andere mantelzorgers is er minder of niet vanzelfsprekend een aanspreekpunt. De Participatieraad adviseert de gemeente om na te denken hoe alle groepen mantelzorgers goed bereikt kunnen worden en ondersteuning kunnen vinden.

- In het kader van vindbaarheid van hulp en ondersteuning wil de Participatieraad specifiek aandacht vragen voor de groep inwoners met een niet westerse achtergrond en mensen met een taalachterstand of laaggeletterdheid. De Participatieraad vindt het van groot belang dat ook deze groepen worden bereikt.
- Wanneer iemand wordt opgenomen of elders gaat wonen wordt er vaak door organisaties betrokkenheid van mantelzorgers verwacht. De Participatieraad begrijpt dat dit vanwege maatschappelijke veranderingen gevraagd wordt, maar wil ook pleiten voor het voeren van een goed gesprek hierover met mantelzorgers. Bijvoorbeeld door geen taken op te leggen maar te bespreken hoe een mantelzorger (of wellicht een andere naaste) bij zou willen en kunnen dragen.

Ten slotte wil de Participatieraad een compliment geven voor de zorgvuldige en grondige onderzoeken die zullen volgen, onder andere met Zwolle Doet.

De Participatieraad ontvangt graag een terugkoppeling van de bevindingen en de acties die hier uit voort zullen komen.

Mocht onze reactie aanleiding geven tot vragen of opmerkingen dan horen we dat graag.

Met vriendelijke groet,

Aljona Wertheim
Voorzitter Participatieraad Zwolle